

19. MODLITWY EUCHARYSTYCZNE

Do odczytania w niedzielę 29 stycznia 2023 r.

Gdy w naszych katechezach rozważamy przebieg liturgii eucharystycznej, nie może zabraknąć w nich wyjaśnienia tego, czym jest sama modlitwa eucharystyczna, zwana również anaforą. Po reformie Soboru Watykańskiego mamy w Mszałe rzymskim aż dziesięć takich modlitw. W dzisiejszej katechezie przybliżymy niektóre z nich, zobaczymy czym się różnią i dlaczego mamy ich aż tyle.

Z najstarszych historycznych opisów Eucharystii dowiadujemy się, że co do ogólnej formy, Msza święta w tamtych czasach wyglądała podobnie jak ta, którą znamy współcześnie. Pierwsi chrześcijanie gromadzili się na słuchaniu Słowa Bożego, następnie, w odpowiedzi na usłyszane Słowo, przedstawiali Bogu różne intencje swoich modlitw, uwielbiali Go, a potem przystępowali do modlitw, które dziś nazwalibyśmy właśnie modlitwą eucharystyczną. Choć panuje przekonanie, że najstarsze modlitwy były w znacznej mierze improwizowane, to ich struktura zawsze była taka sama. Była tam anamneza, czyli przypomnienie słów ustanowienia Eucharystii, była epikleza, czyli przywoływanie Ducha Świętego nad chlebem i winem oraz uczestnikami celebracji, były modlitwy wstawiennicze, czyli różnego rodzaju prośby, aby Bóg wylał swoje dary i łaski wypływające z Eucharystii na różnych ludzi: papieża, biskupów, kapłanów, diakonów i wszystkich wiernych, a także, by dał wieczne zbawienie zmarłym. Było również wspomnienie świętych i prośba o ich wstawiennictwo, a całość tej części spotkania liturgicznego wieńczyło uroczyste „Amen”, po którym rozpoczynała się liturgia Komunii Świętej.

Szybko jednak pojawiły się zapisy konkretnych tekstów modlitw, a mniej więcej w VI wieku wykrystalizowała się modlitwa eucharystyczna, którą z małymi wyjątkami dla lokalnych tradycji zaczęto stosować w tej formie w całym Kościele Zachodnim. Dziś nazywamy ją Kanonem rzymskim lub Pierwszą modlitwą eucharystyczną. Przetrwiała niemal niezmienną aż do naszych czasów. Nieprzypadkowo modlitwa ta zwie się kanonem, bo w zmieniającym się świecie, stała się pewnym niezmiennym wzorcem i punktem odniesienia. Przetrwiała z niewielkimi modyfikacjami ponad tysiąc czterysta lat. Cały Kościół, dzień w dzień, modlił się tą właśnie modlitwą i również dziś powinna być stosowana znacznie częściej, niż ma to miejsce. Można ją rozpoznać m.in. po długości, ponieważ spośród wszystkich modlitw eucharystycznych w Mszałe rzymskim, jest ona najdłuższa.

Prawdopodobnie najczęściej stosowaną modlitwą jest Druga modlitwa eucharystyczna. Jest to współczesna modlitwa, opracowana, podobnie jak wszystkie poza Kanonem rzymskim, po Soborze Watykańskim II i oparta na starożytnym dziełku „Tradycja Apostolska”, przypisywanym św. Hipolitowi Rzymskiemu. Jest dość krótka i zaleca się ją stosować przede wszystkim w dni powszednie.

Nieco dłuższą i bardziej rozbudowaną modlitwą jest Trzecia modlitwa eucharystyczna, która podkreśla działanie Ducha Świętego w historii zbawienia, a zwłaszcza w Eucharystii. Jest zalecana do odmawiania szczególnie w niedziele i święta.

Jedną z dłuższych, a jednocześnie najpiękniejszych modlitw jest Czwarta modlitwa eucharystyczna. Można ją rozpoznać po tym, że ma bardzo rozbudowaną część tzw. „postsanctus”, która następuje po „Święty, święty...”. Zawarte jest w niej opowiadanie o tym, jak Bóg prowadzi historię zbawienia oraz wielkie dziękczynienie za wierność Boga, we wszystkich przymierzach, które zawarł z człowiekiem i za wierność większą niż nasza niewierność.

W 1974 roku w środowisku szwajcarskim powstała kolejna, Piąta modlitwa eucharystyczna, która obecnie nosi nazwę „Modlitwy eucharystycznej do stosowania w różnych potrzebach”. Zjawisko powstawania nowych tekstów motywowano pomocą w lepszym poznawaniu tajemnicy Eucharystii i wyrażeniu wiary Kościoła w dzisiejszym języku. Tworzono je z powodu konkretnych okoliczności i sytuacji charakterystycznych dla tamtych czasów. Modlitwa ta składa się z czterech różnych wersji, w których akcentowane są różne skutki przemieniającej mocy Eucharystii.

Oprócz tych pięciu modlitw, Mszał zawiera dwie modlitwy eucharystyczne o tajemnicy pojednania i trzy modlitwy eucharystyczne z udziałem dzieci. Ciekawostką jest fakt, że w najnowszym typicznym wydaniu Mszału rzymskiego po łacinie z 2008 roku, trzy modlitwy eucharystyczne z udziałem dzieci zostały usunięte. Doświadczenie pokazało, że choć próbowano dostosować teksty mszalne do mentalności dzieci, Msza święta jest bardzo trudną tajemnicą i trzeba się z tym po prostu pogodzić. Dużo lepszym sposobem przeżywania liturgii u dzieci jest patrzeć na przykład i modlitwę dorosłych, niż zmiany tekstów liturgicznych.

Już za chwilę będziemy uczestniczyli w Mszy świętej. Spróbuj dziś skupić się na tekstach modlitw eucharystycznych. Niektóre z nich mają wiele setek lat. Tymi modlitwami modliły się całe pokolenia katolików, a dziś również my korzystamy z tego dziedzictwa tradycji i świeżego powiewu Ducha Świętego w Kościele jaki przyniósł Sobór Watykański II. Spróbuj sobie wyobrazić, że Msza święta, co do swojej istoty i struktury, będzie niezmiennie odprawiana we wszystkich kościołach świata aż do powtórnego przyjścia Pana, kiedy będziemy mogli uczestniczyć w niebiańskiej liturgii, już w sposób pełny. A dopóki jesteśmy jeszcze na ziemi, tę niebiańską liturgię próbują oddać święte teksty mszalne. Dlatego skup się dzisiaj na nich i wsłuchaj się w każde słowo, tak jakbyś słyszał je po raz pierwszy.